

A.R. HALPERIN, G.N. GRASER, G.S. ROGOFF, E.J. PLEKAVICH. *Mastering the art of complete dentures*. 168 pag., 231 afb. Quintessence Publishing Co., Inc., Chicago, Berlin, London, Sao Paulo, Hong Kong, Tokyo 1988. Prijs \$ 64,—. ISBN 0 86715 185 4.

Een uitgebreid eerste hoofdstuk gaat in op anamnese, diagnose en prognose met betrekking tot de edentate patiënt. In de volgende hoofdstukken wordt het vervaardigen van de volledige gebitsprothese behandeld. Aan bod komen onderwerpen als: de eerste alginaatafdrukken, de individuele afdruk, de relatiebepaling, de individuele frontopstelling en het passen in was. Uitvoerig wordt ingegaan op de vervaardiging van de individuele lepel. Vervolgens wordt veel aandacht geschonken aan de anatomie van de edentate kaak en het nemen van de individuele afdrukken. Alvorens over te gaan tot de relatiebepaling, wordt gesproken over het gebruik van articulatoren en de face-bow. De intra-orale registratie voeren de auteurs uit volgens de door hun leermeester, A. Brewer, ontwikkelde methode. Na het monteren van de modellen in de articulator worden de frontelementen uitgezocht en opgesteld. Bij de behandeling van het opstellen van het premolaar/molaarblok, komen enkele occlusieconcepten aan de orde, zoals het anatomisch concept en de 'lingualized' occlusie. Na het persen volgt 'remounting' en worden de prothesen ingeslepen. In het laatste hoofdstuk wordt summier aandacht geschonken aan de partiële prothese.

Samenvattend kan worden gesteld dat het hier een boek betreft dat weinig nieuws te melden heeft op het gebied van de volledige gebitsprothese. Het is een kostbaar uitgevoerd boek waarin helaas kleurenafbelingen ontbreken. De meeste afbeeldingen zijn tekeningen van matige tot slechte kwaliteit. Geen boek om aan te schaffen.

J.H. van Os, Nijmegen

G.K. SIEBERT. *Dentallegierungen in der Zahnärztlichen Prothetik*. Technologie-Klinik-Biokompatibilität. 298 pag. Carl Hanser Verlag, München, Wien 1988. Prijs DM 126,—. ISBN 3 446 15329 2.

Het aantal legeringen waaruit de tandarts kan kiezen, is de laatste jaren enorm toegenomen. In de Verenigde Staten zijn dat er ruim 640 en in Duitsland wel 570. In Nederland is de situatie navenant. Daardoor is de juiste keus vaak moeilijk.

Dit boek bevat fundamentele kennis

waarmee fabrikant, tandtechnicus en tandarts hun voordeel kunnen doen. Vier hoofdstukken behandelen achtereenvolgens: materiaalkundige aspecten, tandtechnische problemen (vooral bij het werken met onedele legeringen), klinische aspecten en de biocompatibiliteit. Trouwens, in alle hoofdstukken wordt veel aandacht geschonken aan de diverse onedele legeringen.

Het hoofdstuk over de materiaalkundige aspecten beschrijft onder meer de invloed van de afzonderlijke metaalcomponenten op de legering. De microscopische structuren van verscheidene legeringen worden met foto's verduidelijkt. Handig zijn de op bladzijde 45 vermelde formules waarmee – voor het samenstellen van een legering – de gewichtspercenten van de samenstellende metalen kunnen worden omgerekend naar atoompercenten. Zodoende krijgt men een beter idee van de werkelijke hoeveelheid metaalcomponenten in de legering. Uiteraard wordt ook veel aandacht besteed aan corrosie.

In het tweede hoofdstuk wordt de invloed van de gietprocedure op de uiteindelijke eigenschappen van een legering beschreven. Ook het polijsten, solderen en het vaststellen van de hechtsterkte van opgebakken porselein aan de onderliggende legering worden behandeld. Voor de clinicus is het interessant te lezen waardoor verkleuringen van een legering in de mond kunnen worden veroorzaakt.

Hoofdstuk 3, dat een niet geheel consistente indruk maakt, probeert een brug te slaan tussen de tandtechniek en de klinische situatie. Het geeft praktische aanwijzingen ter voorkoming van porositeit, een slechte pasvorm van het gietstuk (expansie en krimp tijdens inbedden en gieten) en barsten of luchtballen in het porselein.

Hoofdstuk 4, dat een niet geheel consistente indruk maakt, probeert een brug te slaan tussen de tandtechniek en de klinische situatie. Het geeft praktische aanwijzingen ter voorkoming van porositeit, een slechte pasvorm van het gietstuk (expansie en krimp tijdens inbedden en gieten) en barsten of luchtballen in het porselein. In het laatste hoofdstuk – over biocompatibiliteit – wordt gesteld (p. 223) dat tot op heden richtlijnen en criteria voor het onderzoek naar de biologische acceptatie van tandheelkundige legeringen vooral van theoretische aard zijn en nog niet beoordeeld op hun toepasbaarheid in de praktijk. Dit hoofdstuk vormt daartoe een aanzet en dat kan van belang worden geacht, omdat de tandarts immers juridisch verantwoordelijk is tegenover zijn patiënten voor de biologische eigenschappen van de door hem/haar gebruikte legeringen. Er wordt gerefereerd naar de resultaten van *in vitro* en dierexperimenteel onderzoek dat gericht was op toxiciteit, weefselacceptatie, allergie, carcinogene werking, invloed op celmutaties en teratogene invloeden. Helaas zijn deze resultaten niet direct naar de klinische situatie te vertalen, te meer om-

dat nog veel over het corrosiegedrag van legeringen in de vaak wisselende mond-situatie onbekend is.

Hoewel dit boek vooral van belang is voor hen die betrokken zijn bij de fabricage en de laboratoriumverwerking van legeringen, vindt ook de algemeen-practicus er een aantal praktische zaken in beschreven.

L.J.A. van Loon, Amsterdam

E.J. VAN CROONENBURG. *The effects of fluoride, the diphosphonate EHDP and quaternary ammonium compounds on caries development under intra-oral cariogenicity test conditions*. 91 pag. Academisch proefschrift, Vrije Universiteit te Amsterdam. Boek- en offsetdrukkerij Los, Naarden 1989.

**THE EFFECTS OF
FLUORIDE,
THE DIPHOSPHONATE
EHDP AND
QUATERNARY
AMMONIUM
COMPOUNDS ON
CARIES DEVELOPMENT
UNDER INTRA-ORAL
CARIOGENICITY TEST
CONDITIONS**

an *in vivo* study

E.J. van Croonenburg

Van fluoride, difosfonaten en quaternaire ammoniumverbindingen is bekend dat zij het demineralisatieproces van het glazuur tegengaan. Het effect van deze stoffen is steeds bestudeerd onder *in vitro* condities. Om nu te onderzoeken wat er gebeurt in meer natuurlijke omgeving, gebruikte de auteur de Intra-oral Cariogenicity Test (ICT), die de *in vivo* condities beter weergeeft.

Tijdens het cariësproces lost het mineraal in het glazuur op, waardoor fysische eigenschappen en chemische samenstelling veranderen. Het doel van het onderzoek was om de effecten van fluoride, het difosfonaat EHDP en van twee quaternaire ammoniumverbindingen op glazuur (dat onder ICT-condities was blootgesteld aan het

cariësproces), fysisch (door hardheidsmetingen) en chemisch (door Ca- en P-bepalingen) te meten. De auteur deed dat niet volgens de esthetiek, maar met behulp van een nieuwe microdissectie-methode, waarbij dunne lagen glazuur fysisch worden verwijderd en vervolgens geanalyseerd. Het onderzochte (runder)glazuur was bij alle experimenten *in vivo* (in de onderprothese van tandeloze vrijwilligers) gedurende één week gedemineraliseerd.

De opvallendste resultaten van het onderzoek kunnen als volgt worden omschreven. De toevoeging, eenmaal per dag, van fluoride met een lage concentratie (vergelijkbaar met het fluoridegehalte in kindertandpasta) blijkt het mineraalverlies van glazuur tijdens het cariësproces onder ICT-omstandigheden tegen te gaan en het zachter worden van het glazuur te verminderen. Er zijn geen significante verschillen in microhardheid en mineraalverlies (tot een diepte van 150 µm), wanneer het glazuur vier maal daags aan een suikeroplossing wordt blootgesteld in aanwezigheid van een hoge (overeenkomstig tandpasta's voor volwassenen) of een lage fluorideconcentratie (idem voor kinderen). Toevoeging van fluoride aan een EHDP-oplossing verhoogt de cariësremmende werking van EHDP, zonder de vorming van een calciumrijk, fluoride bevattend apatiet of CaF₂. Een quaternair ammoniumfluoride (0,006%) stopt het mineraalverlies en het zachter worden van glazuur geheel.

Al met al tonen deze resultaten aan dat de microdissectiemethode een gevoelige manier is om kwalitatieve en kwantitatieve gegevens te verkrijgen over de mineraal-samenstelling van glazuur na de ontwikkeling van cariës.

F.C.M. Driessens, Nijmegen

W.H. HOWARD, R.C. MOLLER. Atlas der konservierende Zahnmedizin. 207 pag., 556 afb. Georg Thieme Verlag, Stuttgart, New York 1988. Prijs DM 149,—. ISBN 3 924159 02 5.

'Tandheelkunde is een handwerk.' Met deze zin begint het voorwoord van dit in oorsprong Amerikaanse boek. Het blijkt een rake typering te zijn. Van de eerste tot en met de laatste bladzijde wordt de conserverende tandheelkunde gepresenteerd als een verzameling van technische handelingen. De aanbevolen methodieken zijn bovendien zo sterk verouderd dat de lezer af en toe zijn ogen uitwrijft. Ook door de keuze der onderwerpen lijkt het wel alsof het boek tussen beide wereldoorlogen tot stand is gekomen. Composieten komen er niet in voor, cohesief goud daarentegen neemt bijna vijftig pagina's in beslag. Literatuurreferenties ontbreken niet alleen, maar behoren waarschijnlijk ook niet tot

het kennisgebied van de auteurs, gezien de aanbevelingen waaruit dit boek is opgebouwd.

De lezer blijft tenslotte zitten met de vraag wat de uitgever heeft bewogen tot deze uitgave, die afbreuk doet aan zijn wereldwijde reputatie.

Ch. Penning, Leidschendam

ONDER REDACTIE VAN G. KNOLLE. Umwelt, Arbeitswelt, Gesundheit: Implikationen für die zahnärztlichen Praxis. 123 pag. Carl Hanser Verlag, München, Wien 1988. Prijs DM 58,—. ISBN 3 446 15207 5.

Onder invloed van de algemene milieuproblematiek komt de laatste jaren ook de schadelijke werking van toxische stoffen en röntgenstralen, waaraan de patiënt in de tandheelkundige praktijk kan worden blootgesteld, steeds meer in de publieke belangstelling.

Dit boek is een samenvatting van een symposium over milieutechnische aspecten en gezondheidsrisico's van het beroep van tandarts met zich meebrengt.

In het hoofdstuk over grenswaarden wordt ingegaan op de manier waarop bepaalde regelgevingen ten aanzien van schadelijke stoffen of schadelijke invloeden tot stand komen. Wetenschappelijke kennis over bijvoorbeeld maximaal toelaatbare concentraties van een stof blijkt vaak niet voldoende om tot wettelijke besluiten te komen. Meestal is het de "politiek" die uiteindelijk het laatste oordeel velt.

Het hoofdstuk over de giftigheid van metalen gaat in op de kwikproblematiek, maar ook op de risico's die verbonden zijn aan het gebruik van gietlegeringen. Vooral in de tandtechniek en de aanleverende industrie kunnen zich problemen voordoen met metalen als cobalt, nikkel en beryllium. Daarna volgt informatie over allergieën die bij patiënten en tandartsen kunnen voorkomen. De auteur van dit artikel is van mening dat toenemend gebruik van latexhandschoenen en desinfectantia op basis van aldehyden in de toekomst voor allergologische problemen kunnen zorgen. De enige manier om die te voorkomen is preventie door voldoende kennis van de risico's.

In de hoofdstukken over het milieu binnenshuis wordt ingegaan op de risico's die kunnen worden gelopen bij het werken in tandtechnische laboratoria waar stoffen vrijkomen bij fabricageprocessen. In de praktijkkamer zijn het vooral de aerosolen die gevaar opleveren. Van alle medische beroepen is de kans op besmetting via aerosolen voor de tandarts het grootst. Te denken valt aan het AIDS-virus, maar ook aan talloze bacteriën, die niet alleen op tandheelkundig personeel maar ook op pa-

tiënten kunnen worden overgedragen. Naast een algemene beschrijving van overdraagbare ziektekiemen, ziektebeelden en oorzaken van besmetting, wordt ook ingegaan op mogelijkheden van preventie.

In het hoofdstuk over straling wordt, vergeleken met natuurlijke straling, de röntgenstralenbelasting voor patiënten en tandheelkundig personeel aan de orde gesteld. Over stralingshygiëne is veel bekend omdat het gebruik van x-stralen aan strenge regels en wetgeving onderworpen is. Maar ten aanzien van de schadelijke invloed op het milieu van, bijvoorbeeld, het lozen van amalgaamresten, valt er in Duitsland nog heel wat wettelijk te regelen.

Al met al een lezenswaardig boek waarin een ieder die wat meer wil weten over dit onderwerp, veel van zijn gading zal vinden.

K.J.J. Vreeburg, Haarlem

P.C. VAN BAVEL, B.A.M. VAN DEN BERGH, D.P. BRURING ET AL. Geneesmiddelenencyclopedie. 2e druk, 1169 pag. SDU Uitgeverij, Den Haag 1989. Prijs f 125,—. ISBN 90 1206 175 X.

Deze encyclopedie geeft – vooral voor de patiënt – informatie over alle in Nederland verkrijgbare medicijnen. Het aantal medewerkers, waaronder arts/specialisten en apothekers, bedroeg bijna 500. Hun stond voor ogen de informatie van arts en fabrikant aan de patiënt te ondersteunen, ten einde het gebruik van geneesmiddelen te verbeteren. De bijsluiter of de instructies van de arts/specialist kan de encyclopedie in geen geval vervangen. Bovendien is de informatie over de diverse geneesmiddelen een selectie uit hetgeen bekend is over een specifiek middel. Alleen de voor het dagelijkse gebruik belangrijke zaken staan vermeld. Dit is kennelijk gedaan om de leesbaarheid te vergroten. De homeopathische middelen zijn niet beschreven.

Van ruim 4000 geneesmiddelen, die alfabetisch zijn gerangschikt, worden de volledige naam, de kenmerken, de samenstelling, de fabrikant, de werking en toepassing, de toedieningsvorm, de bijwerkingen, de gebruiksaanwijzing, het gebruik in combinatie met andere medicijnen, het gebruik onder bijzondere omstandigheden (zwangerschap en borstvoeding) en andere bijzonderheden vermeld.

In de inleidende hoofdstukken worden algemene aspecten van geneesmiddelen in 'begrijpelijke taal' uiteengezet. Onderwerpen zijn onder meer: het gebruik van medicijnen in relatie tot de gezondheid, praktische zaken omtrent de bijsluiter, toedieningsvormen, het innemen, de houdbaarheid, de verpakking en de risico's van het gebruik van medicijnen.

Concluderend kan men stellen dat deze geneesmiddelenencyclopedie de patiënt

ruimschoots informatie verschaft. Daarentegen lijkt dit boek minder geschikt voor de verstreker van het geneesmiddel, omdat het naslagwerken als het 'Farmacotherapeutisch Kompas' en het 'Repertorium' niet kan vervangen.

E.A.J.M. Schulten, Amsterdam

O.E. LANGLAND, R.P. LANGLAIS, W.D. McDAVID, A.M. DELBALSO. Panoramic radiology. 2e druk, 440 pag. Lea & Febiger, Philadelphia 1989. Prijs £ 42,90. ISBN 0 8121 1168 0.

De extra-orale panoramische opnametechniek heeft zich in de diagnostiek een vaste plaats verworven. Dit ondanks het feit dat er maar weinig algemeen-practici zijn die over het daarvoor benodigde röntgentoestel beschikken. Die apparatuur is nog steeds relatief kostbaar en het verwerken van de films vergt, in vergelijking met de conventionele tandfilms meer, zoals een groter ontwikkelapparaat, andere doka-verlichting e.d.

In de Verenigde Staten is de verbreiding van deze apparatuur (naar schatting in 45 tot 65% van de algemene praktijken) veel groter. Het is dus niet vreemd dat een boek dat alle facetten van de panoramische opname en het interpreteren daarvan behandelt, afkomstig is van een groep voornamelijk Amerikaanse auteurs.

Het boek bestaat uit twee gedeelten: deel 1 behandelt de principes van deze opnametechniek en deel 2 de interpretatie van de opnamen. De hoofdstukken uit het eerste gedeelte behandelen eerst de historie van de panoramische opnametechniek en op een zeer volledige wijze de theorie van de totstandkoming van het beeld. Daarnaast zijn er hoofdstukken over varianten van de panoramische techniek, de toepassing van speciale films en cassettes met versterkingsschermen, de aanpassingen van de doka-techniek en de stralingsdosis. Laatstgenoemd hoofdstuk heet ten onrechte 'Biologic effects of panoramic radiography'. De nadruk ligt op de dosis en de effecten die daarvan het gevolg zijn, worden niet of terloops genoemd. Het is een van de minst geslaagde hoofdstukken omdat het een verkeerde voorstelling geeft van het 'aximum Permissible Dose (MPD) Concept'.

In het tweede gedeelte wordt in systematisch ingedeelde hoofdstukken aandacht geschonken aan de normale röntgenanatomie, het herkennen en oplossen van opnamefouten, de interpretatie van pathologische beelden en de traumatologie.

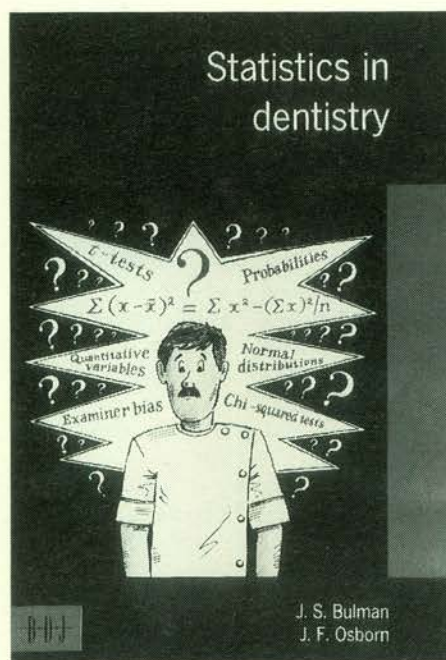
In totaal hebben 14 deskundige auteurs een of meer bijdragen geleverd, hetgeen geresulteerd heeft in een boek waarvan de inhoud zeer volledig en meestal van hoge kwaliteit is. Nadeel is echter dat de auteurs

elkaar soms tegenspreken. Zo kan men, bijvoorbeeld, lezen dat een panoramische opname de periapicale opname voor de cariësdiagnostiek kan vervangen, terwijl elders wordt gezegd dat beide typen opnamen elkaar aanvullen op dit gebied.

Voor iedereen die panoramische opnamen maakt of interpreteert is dit boek aanbevelenswaardig. Voor de geïnteresseerde algemeen-practicus (die een patiënt voor het maken van een panoramische opname verwijst) biedt het nuttige informatie over de indicatiestelling en de diagnostische mogelijkheden van deze opnametechniek, als aanvulling op de conventionele röntgentechnieken.

P.F. van der Stelt, Amstelveen

J.S. BULMAN, J.F. OSBORN. Statistics in dentistry. 118 pag. 3 Appendices. British Dental Association, London 1989. Prijs £ 6.95. ISBN 0 904588 22 X.

In de British Dental Journal is een serie publikaties over statistiek verschenen. Deze artikelen zijn gebundeld tot een boek en aangevuld met onder andere vragen en antwoorden. Het doel is niet zozeer statistiek te onderwijzen, dan wel de logica erachter toe te lichten.

Met heldere voorbeelden gelardeerd, wordt als eerste de beschrijvende statistiek behandeld, gevolgd door een beschrijving van maten voor centrale tendentie, zoals het rekenkundige gemiddelde, en voor spreiding in gegevens, alsmede de daarbij gebruikte symbolen. Vervolgens komen begrippen aan de orde zoals 'probability', de (kenmerken van de) normaal verdeling, steekproeven (trekken) en de mogelijkheid gegevens van de steekproef als schatting voor de parameters van de populatie te

hanteren.

In de daarop volgende hoofdstukken worden, van eenvoudig tot iets meer ingewikkeld, een aantal statistische toetsen aan de orde gesteld. Op toegankelijke wijze wordt duidelijk gemaakt of een gemiddelde van een steekproef afwijkt van het gemiddelde van de populatie. Meestal is het gemiddelde van een populatie niet bekend, reden om te beschrijven hoe het gemiddelde van twee 'gematchte' steekproeven worden vergeleken. Volgens verwachting wordt daarna vermeld hoe men twee gemiddelden van twee steekproeven met elkaar vergelijkt.

In deze bespreking moet worden volstaan met het noemen van de inhoud van de rest van het boek: zogenoemde verdelingsvrije toetsen (chi kwadraat en een toets van Wilcoxon), maten voor associatie (lineaire regressie en correlaties), variantie analyse, de mate van overeenstemming in beoordelingen door enkele beoordelaars en enkele andere onderwerpen komen ter sprake. Tabellen, noodzakelijk om zelf de opgaven te kunnen oplossen, en een index sluiten het boek af.

Bulman en Osborn ondernamen een geslaagde poging tot het schrijven van een inleiding in de statistiek. De auteurs gaan ervan uit dat de tandarts-lezer geen kennis op dit terrein bezit. Zij starten op een absoluut nulpunt, leggen consequent alles uit en weten daardoor op klare wijze de lezer te informeren.

A.H.B. Schuurs, Amsterdam

ONDER REDACTIE VAN J. L'AGE-STEHR, E.B. HELM, M.G. KOCH. AIDS and die Vorstadien. Ein Leitfad für Praxis und Klinik. 550 pag., 250 afb. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, Londen, Paris, Tokio 1989. Prijs DM 158,-. ISBN 3 540 50384 6.

Deze handleiding, losbladig uitgevoerd, is een bundeling van praktische informatie over de diverse aspecten van HIV-infectie en AIDS. Ze is primair bedoeld voor de huisarts en de medische specialist die in de praktijk c.q. kliniek met AIDS-patiënten te maken hebben of krijgen. De diagnostiek en de behandelingsmogelijkheden van met AIDS geassocieerde aandoeningen worden op een heldere en beknopte wijze beschreven. De overzichtelijke tabellen en figuren, en de vele kleurenafbeeldingen maken deze informatieklaar tot een compleet geheel.

De handleiding telt negen hoofdstukken, alle geschreven door deskundigen. De epidemiologie van AIDS vormt het begin. Vervolgens worden, aan de hand van acht ziektegeschiedenissen, richtlijnen gegeven voor de diagnostiek en behandeling van met HIV besmette patiënten. Verder wor-

den definities en classificatiesystemen voor de diverse stadia van de HIV-infectie vermeld en de klinische aspecten van AIDS besproken. Achtereenvolgens worden de neurologische verschijnselen, oogheelkundige aspecten, orale en dermatologische manifestaties en opportunistische infecties van de longen en van de tractus digestivus belicht. Het klinische beeld en het beloop, de diagnostische hulpmiddelen, de differentiële diagnostiek en de therapeutische mogelijkheden worden voor een breed scala afwijkingen duidelijk uiteengezet.

In het kader van de causale therapie van HIV-infecties wordt daarna een overzicht gegeven van de verschillende antivirale middelen en hun aangrijpingspunt(en). Hierbij worden ook middelen genoemd die zich nog in een experimentele fase bevinden. Verder worden de behandelingsmogelijkheden van de diverse opportunistische infecties beschreven. In hoofdstuk 5 komt de virologie van HIV aan bod en de pathologische-anatomie. Hoofdstuk 6 behandelt de serologische en de radiologische aspecten. De principes van verschillende HIV-testen (ELISA en Western Blot) worden duidelijk in woord en beeld gebracht. Het besmettingsrisico voor werkers in de gezondheidszorg en de hygiënische maatregelen die men dient te treffen om overdracht van HIV te voorkomen, zijn het volgende onderwerp. In hoofdstuk 8 worden de maatschappelijke en juridische aspecten van AIDS behandeld. Ten slotte is in het laatste hoofdstuk onder meer een literatuurlijst opgenomen, die de lezer de mogelijkheid biedt dieper op bepaalde delen van de stof in te gaan. Ook de tandarts-algemeen-practicus, die HIV-seropositieve patiënten behandelt en meer wil weten over de achtergronden van deze virale infectie, kan met deze vraagbaak zijn/haar voordeel doen.

E.A.J.M. Schulten, Amsterdam

A.A.R. TAVERNE. Study on the role of collagen in tooth eruption. 144 pag. Academisch proefschrift, rijksuniversiteit te Utrecht, 1989.

De gedachte dat de vervangingsnelheid van collageen in het wortelvlies (PDL) wel eens een sleutelrol zou kunnen spelen bij de activiteiten die plaatsvinden tijdens tandverplaatsing en de verankering (alsnog) van de tand in de tandkas, vormde de aanleiding tot het in dit proefschrift beschreven onderzoek. Dat onderzoek richtte zich op: 1. het belang van de aanwezigheid en de mate van rijping van collageene vezels in relatie tot hun functie met betrekking tot tanderuptie en 2. het belang van de vervangingsnelheid van deze vezels in relatie tot tanderuptie.

Hoewel algemeen wordt aangenomen dat de oorzaak van tanderuptie in het wor-

telvlies moet zijn gelegen, worden er in de literatuur toch verschillende hypothesen beschreven. De meest geaccepteerde theorie (hoewel tot op heden niet voldoende gefundeerd) kent aan de parodontale collageene vezels een contractiekracht toe, maar de meer recente veronderstelling dat tanderuptie wordt veroorzaakt door vasculaire of vloeistofelementen, krijgt steeds meer aandacht.

Na de beschrijving van collageen in het algemeen en van de afbraak en vervangingsnelheid in het bijzonder, volgt die van de materialen en methoden die in de experimenten zijn gebruikt. Hoewel de methode voor het meten van de eruptiesnelheid volgens Schour en Van Dyke (1931) voldoende betrouwbaar is, blijkt de eruptiesnelheid ook door een cefalometrische methode (met gebruik van implantaten) te kunnen worden gemeten.

Dan volgt het verslag van het (biochemisch) onderzoek waar het in dit proefschrift om draait: de invloed van verschillende lathyrogenen op de eruptiesnelheid van de niet-afgeslepen incisief van de rat. Deze invloed werd onder meer aan de hand van histologische beelden van het lathyrisch wortelvlies bestudeerd met verschillende concentraties van AAN, β -APN en DPA, waarbij bleek dat DPA het collageen in het wortelvlies niet beïnvloedt.

De uitkomst van de experimenten – vooralsnog alleen van belang voor onderzoekers die zich bezighouden met lathyrogenen en collageen, en zij die zoeken naar de mogelijke oorzaak van orthodontisch recidief – is duidelijk:

1. collageen in het wortelvlies is niet verantwoordelijk voor de eruptie van de tand, en 2. de vervangingsnelheid van de collageene vezels in het wortelvlies en de eruptiesnelheid van de tand zijn onafhankelijk van elkaar.

Door deze conclusies is met dit onderzoek één van de belangrijke hypothesen betreffende mogelijke oorzaken van tanderuptie geëlimineerd.

B.Z. Deenik, Heemstede

RECENSIE-EXEMPLAREN

Het merendeel van de hier aangekondigde uitgaven zal nog nader op deze plaats worden besproken.

1. CH. PENNING. Cariës-diagnostiek en behandeling. Nieuwe inzichten. De Nederlandse bibliotheek der tandheelkunde. 116 pag. geïll. Samsom Stafleu, Alphen aan den Rijn 1989. Prijs f 55, —. ISBN 90 6065 036 0.
2. E. SONNABEND. Strahlenschutz in der zahnärztlichen Praxis. 120 pag., 33 afb. Quintessenz Verlags-GmbH, Berlin, Chicago, São Paulo, Tokio 1989. Prijs DM 48, —. ISBN 3 87652 039 8.
3. H. K. ALBERS. Die Bedeutung der Prostaglandine in der Pathogenese der entzündlichen Parodontopathien. 104 pag., 74 afb. Quintessenz Verlags-GmbH, Berlin, Chicago, São Paulo, Tokio 1989. Prijs DM 88, —. ISBN 3 87652 910 7.
4. H. KRAUS. Diagnose und Behandlung von Muskelschmerzen. 126 pag., 35 afb. Quintessenz Verlags-GmbH, Berlin, Chicago, São Paulo, London, Tokio 1989. DM 48, —. ISBN 3 87652 945 X.
5. W. J. O'BRIEN (ed). Dental Materials Properties and selection. 592 pag., 221 afb. Quintessence Publishing Co., Inc. Chicago, London, Berlin, São Paulo, Tokyo, Hong Kong 1989. Prijs \$ 68, —. ISBN 0 86715 199 4.
6. K. J. ANUSAVICE. Quality evaluation of dental restorations. Criteria for placement and replacement. 424 pag., 197 afb. Quintessence Publishing Co., Inc. Chicago, London, Berlin, São Paulo, Hong Kong, Tokyo 1989. Prijs \$ 96, —. ISBN 0 86715 202 8.
7. A. M. GRACE, F. C. SMALES. Periodontal control. An effective system for diagnosis, selection, control and treatment planning in general practice. 140 pag., 76 afb. Quintessence Publishing Co., Ltd., London, Chicago, Berlin, São Paulo, Tokyo 1989. Prijs \$ 32, —. ISBN 1 85097 0092.
8. J. D. PRESTON (Ed). Perspektiven der Dentalkeramik. Berichte vom Vierten Internationale Keramik-Symposium. 472 pag., 838 afb. Quintessenz Verlags-GmbH Berlin, Chicago, London, São Paulo, Tokio 1989. Prijs DM 380, —. ISBN 3 87652 251 X
9. ONDER REDACTIE VAN M. H. STEENKS, A. DE WIJER. Craniomandibulaire dysfuncties vanuit fysiotherapeutisch en tandheelkundig perspectief. 259 pag., geïll. De Tijdstroom, Lochem 1989. Prijs f 89,50. ISBN 90 352 1223 1.
10. S. HOBBO, E. ICHIDA, L. T. GARCIA. Osseointegration and occlusal rehabilitation. 478 pag., 10 77 afb. Quintessence Publishing Co. Inc., Tokyo, Berlin, Chicago, London, São Paulo, Hong Kong 1989. Prijs \$ 146, —. ISBN 4 87417 274 1.